

POROČILO O PANELU COBISS.NET

O PROGRAMIH RAZVOJNE POMOČI JUGOVZHODNI EVROPI ZA INFORMACIJSKO INFRASTRUKTURO ZNANOSTI, IZOBRAŽEVANJA IN KULTURE

Udeleženci panela so na posebnem zasedanju v okviru konference COBISS 2006 obravnavali ključna vprašanja glede programov razvojne pomoči državam, v katerih je prisoten COBISS.Net. Razprava je uvodoma zajemala oris razvojnih prioritet Jugovzhodne Evrope, nato pa se je usmerila k instrumentom razvojne pomoči, ki so jih predstavili vidni predstavniki evropskih in mednarodnih ustanov. Svoja videnja so predstavili tudi predstavniki pristojnih ministrstev iz držav v mreži COBISS.Net. Udeleženci panela so ugotovili, da integriranega pristopa k financiranju integrirane informacijske infrastrukture znanosti, izobraževanja in kulture trenutno še ni, zato so posamezni interesi primorani posegati po parcialnih programih pomoči, kar pa je večinoma premalo učinkovito.

Udeleženke in udeleženci panela so bili v grobem razdeljeni v tri skupine. Državni sekretar na Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo in direktor IZUM-a sta bila predstavnika gostitelja in hkrati največje države donatorice pri izgradnji COBISS.Net. V naslednji skupini so bili predstavniki mednarodnih ustanov: Evropske komisije in njenih agencij, UNDP ter zunanja sodelavka Unesca. Posebno skupino panelistov so tvorili tudi predstavniki različnih ministrstev in uporabniki sistema COBISS iz Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Makedonije in Srbije.

Udeležence panela je uvodoma pozdravil državni sekretar na Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo dr. Dušan Lesjak, ki je predstavil napore Republike Slovenije pri dosednji uveljavitvi mreže COBISS.Net. Poudaril je, da je dokument *COBISS.Net Phase 2: Support to Knowledge and Intercultural Dialogue* pokazatelj naporov, prizadevanj in dosežkov skupine ljudi, ki v IZUM-u združujejo svojo energijo in so dovolj ambiciozni, da želijo naše rezultate, dosežke in prizadevanja širiti tudi po prostorih t. i. ozemlja COBISS.Net. Poudaril je pozitivno umeščenost dokumenta v prostor Jugovzhodne Evrope, ki odlično razčleni težave in tudi priložnosti ter predvsem dejstvo, da "predstavnikom posameznih ministrstev podaja jasno sporočilo o pomenu sistema, o naporih, ki jih je treba vložiti, da bo sistem deloval v službi raziskovalcev, javnosti in ne nazadnje tudi raziskovalni, izobraževalni in kulturni politiki".

Dr. Milica Uvalić z Univerze v Peruggii je bila sodelavka v Unescovih raziskavah, katerih cilj je bil ugotoviti stanje znanstvenoraziskovalnih kapacitet na področju Jugovzhodne Evrope. Uvodoma je predstavila posledice, ki so jih na splošnem ekonomskem področju pustili spopadi na tem geografskem področju v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Te posledice so ključno vplivale na omejitve razvojnih procesov (npr. BDP v nekaterih državah še vedno ne dosega tiste ravni, ki je bila dosežena konec osemdesetih let). V luči obravnavane tematike je posebej izpostavila nezadostno infrastrukturo informacijsko-komunikacijskih tehnologij in močno prisotnost t. i. "bega možganov". Za večino držav je značilno, da z izjemno restriktivnimi politikami na ekonomskem področju poskušajo zaustaviti negativna ekonomska gibanja, kot so na primer zunanje zadolževanje in inflacija, pri čemer pa zaradi omejitve naložb nastopi posredni negativni učinek na področju raziskovanja in razvoja. V zaključnih besedah je dr. Uvalić spregovorila o razvojnih pomočeh, katerih struktura kljub visoki absolutni vrednosti ni bila v prid raziskovalnemu področju, saj je večina teh pomoči v obliki kreditov in ne donacij. Prav zaradi tega je izrazila zadovoljstvo nad obliko pomoči, ki jo ponuja Republika Slovenija preko IZUM-a.

Predstavnica Direktorata za raziskave pri Evropski komisiji, pristojna za širitev EU na področju raziskav, Tania Friederichs, je v svojem prispevku predstavila potrebo po preglednosti raziskovalnega dela v EU ter pridruženih državah in kandidatkah. S preprostim geslom "Raziskovanje je dobro za vas" Komisija spodbuja države, da bi se čim bolj usmerile v raziskovalno področje, ki je dolgoročna naložba in nujni sestavni del vseh transformacij v ekonomski politiki na poti k ciljem lizbonske deklaracije, to je ekonomija znanja. V evropski shemi je raziskovanje postala predvsem politična kategorija in v manjši meri klasična investicijska dejavnost. Programi morajo biti usmerjeni predvsem v povezovanje s preseganjem evropskih meja. Sledila je izčrpna predstavitev mehanizmov pridružitvenih pomoči, ki so izvedljive preko niza različnih instrumentov, pri čemer pa je zelo pomembno, da države razvijajo svojo nacionalno razvojno politiko in da se s pomočjo in podporo svojih vlad aktivno vključijo v uporabo teh instrumentov. Svoj nastop je predstavila

Evropske komisije zaključila z ugotovitvijo, da je treba izboljšati mehanizme, ki omogočajo preglednost. Izjavila je, da je “predvsem zaradi tega vesela, da je danes tukaj, kajti tisto, kar želi COBISS doseči in kar COBISS že počne na področju knjižnic (omogoča preglednost in primerljivost), je prav tisto, kar je treba storiti”.

Direktorat za izobraževanje in kulturo pri Evropski komisiji je zastopal Klaus Körner, sodelavec projekta Tempus-Erasmus Mundus, ki je predstavil, kako je Evropska unija od leta 2000 na področju Zahodnega Balkana preko instrumentov programa Tempus investirala 85 milijonov evrov. Čeprav je večina projektov namenjena razvoju izobraževalnih programov in izgradnji institucionalnega sistema, je velik del namenjen tudi regionalnemu sodelovanju. Panelist je predstavil program upravljanja knjižnic, ki je tekel od leta 1996 do leta 2004 ter predstavil osnutek nadaljevanja programa Tempus v naslednjem finančnem obdobju do leta 2013. Prvi razpis za projekte naj bi bil objavljen maja ali junija 2007.

Naslednja panelistka, Deirdre Lennan z Evropske izobraževalne fundacije (agencija v okviru EU), je pomembnost knjižnic podkrepila z navajanjem izjave komisarke za informacijsko družbo in medije Viviane Reding, saj jim ta priznava temeljno vlogo v naši družbi. Deirdre Lennan je predstavila uspešno realizirane projekte v okviru programa Tempus ter predstavila nekaj kritičnih dejavnikov uspeha, kot so na primer uveljavljanje dobre prakse, pričevanje in vključevanje profesionalnih uporabnikov, ustreznost predstavitev dodane vrednosti, pridobivanje donatorskih sredstev in podobno.

Peter Gospodinov, predstavnik UNDP iz Bolgarije, je bil zadnji v vrsti predstavnikov evropskih in mednarodnih institucij. Predstavil je bolgarski nacionalni program, v katerem sodeluje tudi UNDP, obravnava pa decentralizacijo in digitalizacijo knjižnic. Poudaril je pomen pristopa bolgarske nacionalne knjižnice v omrežje COBISS.Net, saj bo s tem projekt pridobil odlično in nujno metapodatkovno infrastrukturo, povezljivo z vsemi pomembnimi viri na svetovni ravni.

Gostitelj konference COBISS 2006, direktor IZUM-a Tomaž Seljak, je avditorij pozval k pozornemu branju dokumenta “COBISS Net Phase 2: Support to Knowledge and Intercultural Dialogue”, v katerem so natančno opisane vse pridobitve, ki jim botruje sistem COBISS in povezane baze podatkov o raziskovalnih potencialih E-CRIS, kakor tudi pasti, pogojene z nezadostno politično in posledično finančno pomočjo za nadaljnje delovanje sistema v Jugovzhodni Evropi, njegovo povezanost v evropski raziskovalni prostor in njegov razvoj v smeri transparentnosti raziskovalnih potencialov.

V zaključnem delu panelne razprave je potekala diskusija s predstavniki posameznih držav. V diskusiji so sodelovali: Franjo Markota z Ministrstva za civilne zadeve Bosne in Hercegovine, Luzina Savkova z Ministrstva za kulturo Bolgarije, Jovan Lazarev z Ministrstva za izobraževanje in znanost Makedonije, Vanja Marković z Ministrstva za kulturo Srbije in Sreten Ugričić, direktor Nacionalne knjižnice Srbije kot predstavnik uporabnikov COBISS.Net. Udeleženci panela so si bili edini, da skupnega pristopa k financiranju integrirane informacijske infrastrukture znanosti, izobraževanja in kulture trenutno še ni, zato so posamezni interesi primorani posegati po parcialnih programih pomoči, kar pa je večinoma premalo učinkovito.

József Györköcs, IZUM (vodja panela)